

1. Identificación da programación

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15016000	Compostela	Santiago de Compostela	2018/2019

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
SSC	Servizos socioculturais e á comunidade	CSSSC02	Integración social	Ciclos formativos de grao superior	Réxime xeral-ordinario

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesións semanais	Horas anuais	Sesións anuais
MP0341	Apoio á intervención educativa	2018/2019	6	123	123

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	COMBA CAMPOI GARCÍA
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

O currículo de Técnico Superior en Integración Social aparece regulado polo Decreto 73/2016, do 28 de abril, no que se establece o currículo do ciclo formativo de grao superior correspondente ao título de técnico superior en Integración Social.

A competencia xeral do título de técnico superior en Integración Social consiste en programar, organizar, pór en práctica e avaliar as intervencións de integración social aplicando estratexias e técnicas específicas, promovendo a igualdade de oportunidades, con actitude de respecto cara ás persoas destinatarias e garantindo a creación de ámbitos seguros, tanto para profesionais como para as persoas destinatarias.

As persoas que obteñan este título han exercer a súa actividade profesional ou voluntaria no sector dos servizos ás persoas (de tipo asistencial, educativo, de apoio na xestión doméstica e psicosocial) e no de servizos á comunidade (atención psicosocial a colectivos e persoas en desvantaxe social, mediación comunitaria, inserción ocupacional e laboral, promoción de igualdade de oportunidades e defensa dos dereitos das vítimas de violencia de xénero e dos seus fillos e as súas fillas).

As ocupacións e os postos de traballo máis salientables son os seguintes:

- Técnico/a de programas de prevención e inserción social.
- Educador/ora de equipos residenciais de diverso tipo.
- Educador/ora de persoas con discapacidade.
- Traballador/ora familiar.
- Educador/ora de educación familiar.
- Auxiliar de tutela.
- Monitor/ora de centros abertos.
- Técnico/a de integración social.
- Especialista de apoio educativo.
- Educador/ora de educación especial.
- Técnico/a educador/a.
- Técnico/a especialista I (de integración social).
- Técnico/a especialista II (educativo).
- Monitor/ora de persoas con discapacidade.
- Técnico/a de mobilidade básica.
- Técnico/a de inserción ocupacional.
- Mediador/ora ocupacional e/ou laboral.
- Dinamizador/ora ocupacional e/ou laboral.
- Educador/ora de base.
- Mediador/ora comunitario/a.
- Mediador/ora intercultural.
- Mediador/ora veciñal e comunitario/a.
- Preparador/ora laboral.
- Técnico/a de emprego con apoio.
- Técnico/a de acompañamento laboral.
- Monitor/ora de rehabilitación psicosocial.

Podemos valorar con estes datos como na localización do Título de Técnico/a Superior en Integración Social na cidade de Santiago de Compostela as administracións educativas tiveron en conta as seguintes consideracións:

- a) A empregabilidade do título de técnico superior en Integración Social vén avalada polo amplo número de sectores profesionais en que

desenvolve a súa actividade, nomeadamente no sector de servizos sociais e educativos, que agrupa a maior cantidade de persoal da familia de Servizos Socioculturais e á Comunidade.

b) A incorporación de actividades profesionais xeradas en novos sectores, como a mediación comunitaria e a inserción laboral de persoas con discapacidade e de persoas en risco de exclusión social, das vítimas de violencia de xénero e dos seus fillos e as súas fillas, aumentará considerablemente as posibilidades de inserción laboral das persoas con esta titulación.

c) As medidas establecidas na Lei 39/2006, do 14 de decembro, de promoción da autonomía persoal e atención ás persoas en situación de dependencia, e o aumento de persoas da terceira idade fan previsible unha alta inserción laboral e a tendencia a un crecemento estable.

Cunha duración de 123 horas, o módulo profesional de Apoio á Intervención Educativa facilitaralle ao alumnado a formación necesaria para desempeñar as funcións de deseño na planificación e na avaliación das intervencións educativas que se levan a cabo co alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

O deseño e a planificación abranguen aspectos como:

- Definición e establecemento da secuencia das intervencións educativas.
- Planificación da intervención e avaliación.
- Planificación da organización dos recursos.
- Definición e/ou elaboración da memoria, informes, protocolos e outros documentos.

A función de avaliación abrangue aspectos relacionados co deseño da valoración da intervención, aplicando criterios de calidade ás súas intervencións.

As actividades profesionais asociadas a estas funcións desenvólvense na atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo no contexto escolar.

A formación do módulo contribúe a alcanzar os obxectivos xerais a), d), f), h), j), ñ), o), q), r), t), u), v) e w) do ciclo formativo, e as competencias a), d), f), h), j), ñ), o), q), s), t) e u).

As liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe que permitan alcanzar os obxectivos do módulo han versar sobre:

- Análise de casos, plans de atención á diversidade, adaptacións curriculares e programas de reforzo e de apoio.
- Programación de actividades de apoio á intervención educativa a partir de adaptacións curriculares individuais e programacións diversas.
- Adecuación dos materiais curriculares ás características do alumnado.
- Reflexión crítica sobre a integración do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo no ámbito educativo, así como sobre o grao de cumprimento na práctica dos principios que rexen a atención á diversidade.
- Traballo en equipo.
- Sensibilización acerca da necesidade de acoutar funcións e tarefas do persoal profesional que intervéñen na educación do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

A superación deste módulo permite ao alumnado a acreditación das seguintes unidades de competencia:

UC1427_3: executar, en colaboración co/coa titor/ora e/ou co equipo interdisciplinar do centro educativo, os programas educativos do alumnado con necesidades educativas especiais na súa aula de referencia.

UC1428_3: pór en práctica os programas de autonomía e hixiene persoal no aseo do alumnado con necesidades educativas especiais, participando co equipo interdisciplinar do centro educativo.

Estas UC capacitano para traballar en varios ámbitos que están moi presentes na nosa Comunidade, na provincia e na contorna de Santiago de Compostela, contexto socioeconómico de influencia do CIFP Compostela. Aínda que no ensino regrado e formal non se consolidou a figura do integrador/a social nos centros educativos, a súa presenza faise cada vez máis necesaria xa que coñecemos o incremento da conflictividade nos mesmos, do acoso escolar, do abandono prematuro dos estudos e da violencia machista en múltiples expresións. Con todo existen xa programas como o Conecta-Aleida de Igaxes3, no ensino non formal, que se implementa no noso concello e nos de Oroso e Poio desde o curso 2009/10 con

grande éxito para previr o abandono escolar prematuro.

Existen outros programas implementados por Igaxes3 nos pisos tutelados ou no programa Mentor, onde os futuros/as integradores/as sociais terán cabida a través da súas competencias profesionais na nosa contorna como educadores nos mesmos ou como Auxiliar Técnico/a Educativo nso centros educativos. Co desenvolvemento da Lei 39/2006, do 14 de decembro, de promoción da autonomía persoal e atención ás persoas en situación de dependencia, e o aumento de persoas da terceira idade fan previsible unha alta inserción laboral e a tendencia a un crecemento estable, máis nesta cidade onde a poboación está bastante envellecida. Nesta lei crease a figura do/a asistente persoal e as persoas do Foro de Vida Independente reclaman o desenvolvemento da lei, dada súa absoluta necesidade para apoiar ás persoas con diversidade, sendo sen dúbida un nicho de traballo máis dos/as futuros/as integradores/as sociais a través desta figura como promoción da autonomía persoal e social dos/as destinatarios/as deste recurso.

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	A intervención educativa.	Caracteriza o apoio á intervención educativa, relacionándoo coas competencias e o ámbito de actuación do/a técnico/a no centro escolar.	30	25
2	Programación das actividades de apoio á intervención educativa	Organiza o apoio á intervención educativa aplicando as directrices do equipo interdisciplinar e os principios de inclusión e individualización.	30	25
3	Actividades e recursos metodolóxicos de apoio á intervención educativa.	Desenvolve actividades de apoio á intervención educativa adecuando os materiais curriculares ás directrices do equipo interdisciplinar e ás necesidades do alumnado.	33	25
4	A avaliación da intervención educativa.	Realiza o seguimento dos procesos de apoio á intervención educativa.	30	25

4. Por cada unidade didáctica

4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	A intervención educativa.	30

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Caracteriza o apoio á intervención educativa en relación coas competencias e co ámbito de actuación do persoal técnico no centro escolar	SI

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Identifícanse as persoas susceptibles da intervención do técnico no contexto educativo
CA1.2 Descríbense as estruturas organizativas dos centros que atenden alumnado con necesidades específicas de apoio educativo
CA1.3 Analízase a lexislación relativa á atención á diversidade nos centros educativos
CA1.4 Identifícanse os niveis de concreción curricular e os elementos básicos do currículo
CA1.5 Relacionouse a intervención educativa dirixida ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo co proxecto educativo e os documentos de programación do centro
CA1.6 Identifícanse as características, os obxectivos, a organización e o funcionamento dos programas de atención á diversidade
CA1.7 Identifícase a estrutura organizativa e funcional do equipo interdisciplinar de atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo
CA1.8 Identifícase o ámbito de actuación do técnico no contexto da atención á diversidade nos centros educativos
CA1.9 Valorouse a importancia da planificación e o traballo en equipo no proceso de intervención educativa
OCA1.10 Respectáronse ás persoas nas súas diferenzas e incorporouse a perspectiva de xénero en todas as intervencións.

4.1.e) Contidos

Contidos
Alumnado con necesidades específicas de apoio educativo: dificultade específica de aprendizaxe, altas capacidades, incorporación tardía ao sistema educativo, condicións persoais ou historia escolar.
0Valoración da importancia da planificación na intervención educativa.
Integración no ámbito educativo: tipos de centros (estrutura organizativa), e tipos e niveis de integración.
Análise da lexislación en materia de integración escolar.
Niveis de concreción curricular.
Identificación dos elementos básicos do currículo.
Documentos de planificación do centro educativo: proxecto educativo, programación xeral anual, regulamento de réxime interno, etc.
Plan de atención á diversidade: criterios para a súa elaboración. Análise de programas educativos dirixidos á atención á diversidade.
Equipo interdisciplinar na atención ás necesidades específicas de apoio educativo: estrutura organizativa e funcional.

Contidos

Papel do persoal técnico superior en Integración Social no ámbito educativo

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	Programación das actividades de apoio á intervención educativa.	30

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA2 - Organiza o apoio á intervención educativa aplicando as directrices do equipo interdisciplinar e os principios de inclusión e individualización	SI

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA2.1 Descríbense a estrutura e os elementos dunha adaptación curricular
CA2.2 Relaciónanse necesidades educativas específicas de apoio educativo coas adaptacións curriculares requiridas
CA2.3 Identifícanse as actividades que cumpra realizar co alumnado analizando as adaptacións curriculares individuais
CA2.4 Aplicáronse técnicas para a programación de actividades de apoio á intervención educativa atendendo aos principios de inclusión e individualización
CA2.5 Seleccionáronse criterios metodolóxicos de acordo cos obxectivos da institución, co marco curricular e coas necesidades e os intereses do alumnado
CA2.6 Identifícanse as medidas de acceso ao currículo establecidas nunha adaptación curricular
CA2.7 Valorouse o papel das actividades complementarias na integración escolar
CA2.8 Descríbense as funcións do persoal técnico para promover a participación nas actividades complementarias das persoas destinatarias
CA2.9 Respectáronse ás persoas nas súas diferenzas e incorporouse a perspectiva de xénero en todas as intervencións.

4.2.e) Contidos

Contidos
Adaptacións curriculares: elementos e estrutura; proceso de elaboración.
Identificación de necesidades específicas de apoio educativo: adaptacións máis frecuentes.
Proceso de ensino e aprendizaxe do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo: principios metodolóxicos.
Identificación dos principios psicopedagóxicos que sustentan a intervención educativa co alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.
Medidas de acceso ao currículo para o alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.
Programación de actividades de apoio á intervención educativa.
Programación de actividades de atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo en momentos non lectivos: comedor, recreo, etc.
Papel das actividades complementarias e extraescolares na integración escolar: estratexias para promover a participación do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.
Funcións do persoal técnico nas actividades complementarias.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	Actividades e recursos metodolóxicos de apoio á intervención educativa.	33

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Desenvolve actividades de apoio á intervención educativa adecuando os materiais curriculares ás directrices do equipo interdisciplinar e ás necesidades do alumnado	SI

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.1 Organizouse o espazo e a moblaxe atendendo aos criterios establecidos na programación e ás características das persoas destinatarias
CA3.2 Estableceuse a secuencia da actividade atendendo á temporalización establecida na programación
CA3.3 Seleccionáronse materiais curriculares acordes coas directrices establecidas polo equipo interdisciplinar
CA3.4 Adecuáronse os materiais curriculares ás características do alumno ou a alumna
CA3.5 Aplicáronse criterios de organización do espazo, de materiais e da moblaxe que garantan a accesibilidade e o cumprimento da normas de seguridade e hixiene
CA3.6 Identificáronse axudas técnicas para favorecer a autonomía na aula
CA3.7 Valorouse o uso das tecnoloxías da información e da comunicación na adaptación de materiais curriculares ás características do alumnado
CA3.8 Sensibilizáronse as persoas que interveñan no proceso educativo sobre a importancia de xerar ámbitos seguros
CA3.9 Respectáronse ás persoas nas súas diferenzas e incorporouse a perspectiva de xénero en todas as intervencións.

4.3.e) Contidos

Contidos
Organización do espazo e do tempo no desenvolvemento das actividades.
Asignación de espazos, tempos e recursos materiais de acordo coa planificación da intervención educativa: accesibilidade.
Secuencia de actividades adaptada á temporalización da programación.
Recursos curriculares: selección e adecuación ás características do alumnado.
Uso de axudas técnicas.
Aplicación de normas de prevención de accidentes e hixiene na aula. Sensibilización na promoción de ámbitos seguros.
Valoración do uso das tecnoloxías da información e a comunicación no apoio á intervención educativa.

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	A avaliación da intervención educativa.	30

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA4 - Realiza o seguimento dos procesos de apoio á intervención educativa, e transmítelle a información ao equipo interdisciplinar ou á persoa responsable da tutoría do alumnado, polas vías establecidas	SI

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA4.1 Descríbense as técnicas e os instrumentos para o control e o seguimento do apoio á intervención educativa
CA4.2 Identifícanse as actividades de avaliación do programa educativo
CA4.3 Seleccionáronse as estratexias e as técnicas de avaliación das actividades de apoio á intervención educativa
CA4.4 Identifícanse indicadores de avaliación nas adaptacións curriculares da intervención educativa
CA4.5 Valorouse a importancia da avaliación en cada momento do proceso
CA4.6 Formalizáronse instrumentos de avaliación para avaliar a aplicación de técnicas de prevención de accidentes na aula
CA4.7 Interpretouse a información obtida de diversos instrumentos
CA4.8 Argumentouse a importancia do proceso de seguimento na actividade do persoal técnico e na eficacia da intervención
CA4.9 Respectáronse ás persoas nas súas diferenzas e incorporouse a perspectiva de xénero en todas as intervencións.

4.4.e) Contidos

Contidos
Avaliación do proceso de apoio á intervención educativa: tipos, funcións, técnicas e instrumentos; indicadores e criterios de avaliación. Sensibilización sobre a importancia de avaliar o proceso de apoio á intervención educativa. Selección, elaboración e formalización de instrumentos de avaliación.
Interpretación e transmisión da información obtida nos procesos de avaliación. Uso de tecnoloxías da información e da comunicación no control e no seguimento do proceso de apoio á intervención educativa.
Predisposición á autocrítica e á autoavaliación.
Valoración da importancia da avaliación ao longo do proceso.

5. Mínimos exigibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

Tal como se recolle no artigo 23.4 da Orde de 12 de xullo de 2011 pola que se regulan o desenvolvemento, a avaliación e a acreditación académica do alumnado das ensinanzas de formación profesional inicial: «co fin de garantir a función formativa que ten a avaliación e o dereito do alumnado a que o seu rendemento escolar sexa avaliado con plena obxectividade, conforme o establecido na normativa vixente, cada departamento de familia profesional incluírá na súa programación a sistemática que se vai a empregar para lle dar a coñecer ao alumnado a información relativa á programación de cada módulo profesional, con especial referencia aos obxectivos, aos criterios de avaliación que serán aplicados para evidenciar a adquisición das competencias establecidas no currículo, así como ao nivel mínimo que se considera suficiente para alcanzar a avaliación positiva». A maiores, ao estarmos traballando nun CIFP, debemos ter en conta todas as indicacións do Departamento de Calidade con respecto á avaliación.

Dadas as características deste ciclo, considérase necesario ter moi en conta certas competencias profesionais e resultados de aprendizaxe que van formar parte da futura dinámica laboral do alumnado e que veñen establecidas no Decreto 73/2016, como a competencia xeral, as competencias profesionais, persoais e sociais e os obxectivos xerais, ademais dos obxectivos, resultados de aprendizaxe, criterios de avaliación e contidos básicos asociados ao módulo, ademais das correspondentes unidades formativas. Para o módulo de Apoio á intervención educativa os criterios de realización avaliábeis polo Decreto 73/2016 de 28 de abril reflíctense no apartado 1.7.1. do propio decreto.

No desenvolvemento da profesión de integrador/a social teñen un gran peso as competencias profesionais, o xeito de traballar cos grupos e usuarios/as a intervir e, por este motivo, son fundamentais as actitudes, polo que engádense aos criterios de avaliación de corte actitudinal presentes no decreto do currículo o seguinte criterio de avaliación:

-Respectáronse ás persoas nas súas diferenzas e incorporouse a perspectiva de xénero en todas as intervencións.

Seguirase unha rúbrica para a avaliación de competencias/compromiso ético no ámbito actitudinal. Medirase a través dos descritores dos indicadores establecidos na rúbrica se o alumando amosa no seu comportamento as actitudes profesionais agardadas. Compartese esta rúbrica co alumando a través da aula virtual desde o inicio da actividade docente.

5.2. Mínimos exigibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación:

Os mínimos exigibles para acadar a avaliación positiva no presente modulo evidenciarán a consecución de todos os resultados de aprendizaxe e tamén dos criterios de avaliación que explicitamos a seguir:

CA1.1. Identificáronse as persoas susceptibles da intervención do técnico no contexto educativo.

CA1.2. Describíronse as estruturas organizativas dos centros que atenden alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

CA1.3. Analizouse a lexislación relativa á atención á diversidade nos centros educativos.

CA1.4. Identificáronse os niveis de concreción curricular e os elementos básicos do currículo.

CA1.5. Relacionouse a intervención educativa dirixida ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo co proxecto educativo e os documentos de programación do centro.

CA1.6. Identificáronse as características, os obxectivos, a organización e o funcionamento dos programas de atención á diversidade.

CA1.7. Identificouse a estrutura organizativa e funcional do equipo interdisciplinar de atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

CA1.8. Identificouse o ámbito de actuación do técnico no contexto da atención á diversidade nos centros educativos.

CA2.1. Descríbóronse a estrutura e os elementos dunha adaptación curricular.

CA2.2. Relacionáronse necesidades educativas específicas de apoio educativo coas adaptacións curriculares requiridas.

CA2.3. Identifícanse as actividades que cumpra realizar co alumnado analizando as adaptacións curriculares individuais.

CA2.4. Aplícanse técnicas para a programación de actividades de apoio á intervención educativa atendendo aos principios de inclusión e individualización.

CA2.5. Seleccionáronse criterios metodolóxicos de acordo cos obxectivos da institución, co marco curricular e coas necesidades e os intereses do alumnado.

CA2.6. Identifícanse as medidas de acceso ao currículo establecidas nunha adaptación curricular.

CA2.8. Descríbóronse as funcións do persoal técnico para promover a participación nas actividades complementarias das persoas destinatarias.

CA3.1. Organizouse o espazo e a moblaxe atendendo aos criterios establecidos na programación e ás características das persoas destinatarias.

CA3.2. Estableceuse a secuencia da actividade atendendo á temporalización establecida na programación.

CA3.3. Seleccionáronse materiais curriculares acordes coas directrices establecidas polo equipo interdisciplinar.

CA3.4. Adecuáronse os materiais curriculares ás características do alumno ou a alumna.

CA3.5. Aplícanse criterios de organización do espazo, de materiais e da moblaxe que garantan a accesibilidade e o cumprimento da normas de seguridade e hixiene.

CA3.6. Identifícanse axudas técnicas para favorecer a autonomía na aula.

CA3.7. Valorouse o uso das tecnoloxías da información e da comunicación na adaptación de materiais curriculares ás características do alumnado.

CA4.1. Descríbóronse as técnicas e os instrumentos para o control e o seguimento do apoio á intervención educativa.

CA4.2. Identifícanse as actividades de avaliación do programa educativo.

CA4.3. Seleccionáronse as estratexias e as técnicas de avaliación das actividades de apoio á intervención educativa.

CA4.4. Identifícanse indicadores de avaliación nas adaptacións curriculares da intervención educativa.

CA4.6. Formalizáronse instrumentos de avaliación para avaliar a aplicación de técnicas de prevención de accidentes na aula.

CA4.8. Argumentouse a importancia do proceso de seguimento na actividade do persoal técnico e na eficacia da intervención.

O grao de consecución destes criterios de avaliación diferenciará as cualificacións do alumnado, ademais do cumprimento do seguinte criterio de avaliación creado ad hoc: -Respectáronse ás persoas nas súas diferenzas e incorporouse a perspectiva de xénero en todas as intervencións.

En cando aos criterios de cualificación levarase a cabo un proceso de avaliación continua e integral do alumnado que proporcionará información sobre a evolución da súa aprendizaxe.

Unha vez establecidos os criterios de avaliación, explicitados máis arriba, reflectidos nos artigos 1.7.1 do decreto do currículo e o criterio actitudinal de creación propia, nesta programación e explicitados en cada UD; debo seguir un sistema que me permita medir a consecución dos obxectivos, dos criterios de realización, dos dominios profesionais e do grado de concreción aceptable para cada resultado de aprendizaxe e os correspondentes criterios de avaliación asociados ao módulo. Tendo en conta a obrigatoriedade de ter superados todos os mínimos esixibles para poder obter unha cualificación positiva, a cualificación do módulo calcularase en base ás seguintes porcentaxes, establecidas deste xeito ao ponderar o peso de cada tipoloxía de contido no propio decreto do currículo a través dos CA:

Os contidos con respecto aos compoñentes da cualificación, segundo a ponderación establecida nesta programación son:

- Conceptuais 45%: Saber: Capacidade do alumando de de investigación-análise, esquematizar e sintetizar, xerarquizar e dominar os contidos conceptuais, relacionar conceptos e coñecementos.

- Procedimentais 30%: Saber facer: Capacidade de elaboración das tarefas: o alumno/a exprésase de forma clara e concisa a través da escritura e do discurso, planifica e cumpre cos obxectivos cinguíndose á proposta e presenta correctamente cada tarefa.

- Actitudinais 25%: Saber ser: Capacidade de respecto, tolerancia, empatía e responsabilidade para con os outros e as súas diferenzas. Teranse en

conta os comportamentos e actitudes vinculadas ao perfil profesional.

É necesario ter superados todos os mínimos esixibles, nas tres tipoloxías de CA (conceptuais, procedimentais e actitudinais) para poder obter unha cualificación positiva. Destaco que o non cumprimento do criterio de avaliación creado a maiores dos do decreto do currículo, por considerarse chave, suporá non superar a avaliación, aínda tendo aprobados os contidos conceptuais e procedimentais e os outros actitudinais.

A nota final do módulo obtéñoa como media das tres avaliacións, aplicando os seguintes coeficientes de valoración: na primeira avaliación o 40% e na segunda avaliación o 60%.

As datas das probas finais escritas establézoas de acordo co alumnado e atendendo á orde de calendario. Levaranse a cabo ao remate de cada trimestre, de acordo co calendario establecido a tal efecto polo centro educativo. Cualificarase con cifras de 1 a 10 sen decimais. No caso de non superar as avaliacións parciais, o alumnado terá que examinarse da materia na convocatoria extraordinaria de xuño.

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

O carácter continuo da avaliación debe permitir, na meirande parte dos casos, a detección precoz dos déficits na adquisición dos contidos por parte do alumnado e, en consecuencia, a identificación dos aspectos do proceso que provocan estes déficits e a adopción das medidas correctoras oportunas. A realización de actividades de reforzo terá carácter continuo co fin de que o alumnado acade os niveis mínimos esixibles. No suposto de que estas medidas fosen insuficientes e algún alumno ou alumna non superase algunha avaliación, propóranse probas individualizadas para superar as probas escritas ou as actividades nas que non se acade o mínimo esixible. Logo de realizada a segunda avaliación parcial o equipo docente realizará un informe de avaliación individualizado do alumnado que teña módulos pendentes deste curso; este informe servirá de base para o deseño das actividades de recuperación que se realizarán entre a segunda avaliación parcial e a avaliación final de módulo do curso, nun período non superior ás tres semanas.

As actividades de recuperación concretaranse para cada alumno ou alumna tomando como referencia os resultados de aprendizaxe, os criterios de avaliación, os obxectivos e os contidos do módulo non adquiridos, terán un carácter global e individualizado e incluírán as modificacións metodolóxicas pertinentes para facilitar que a alumna ou alumno poida acadar os niveis mínimos esixidos.

No suposto de que as medidas postas en marcha previamente fosen insuficientes e algún alumno ou algunha alumna non superase o módulo, faranse actividades e proba de recuperación no período previsto a tal fin pola normativa vixente a Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional do sistema educativo de Galicia, (entre setembro e marzo do curso seguinte). Estas actividades concréntanse para cada alumna ou alumno tomando como referencia os obxectivos xerais do módulo e os contidos non adquiridos e inclúen as modificacións metodolóxicas pertinentes para facilitarles podan acadar os mínimos esixidos.

A tal fin, a titora en colaboración co resto do equipo, elaborará un informe de avaliación individualizado no que consignará a información que resulte necesaria para a continuidade do proceso de aprendizaxe do alumno ou da alumna. O informe de avaliación individualizado a que se refire o artigo 39 da Orde do 12 de xullo de 2011, pola que se regulan o desenvolvemento, a avaliación e a acreditación académica do alumnado das ensinanzas de formación profesional inicial conterá a información suficiente sobre os resultados de aprendizaxe non alcanzados polos alumnos e as alumnas, para que se teña en conta na súa posterior aprendizaxe para a continuidade do proceso de aprendizaxe do alumno ou da alumna e incluírá, de ser o caso, as cualificacións parciais ou valoracións de aprendizaxe outorgadas ata ese momento ao alumno ou á alumna, as medidas tomadas de reforzo educativo ou de flexibilización na duración das ensinanzas, as validacións ou exencións concedidas, as actividades propostas para a recuperación de módulos, e cantos outros aspectos de índole educativa se consideren salientables.

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

O sistema extraordinario de avaliación para o alumnado que teña perdido o dereito á avaliación continua para este módulo establécese tendo en

conta que: o número de horas do módulo é de 123 horas e a cantidade de faltas de asistencia permitidas para ter dereito á avaliación continua é de 13 horas como ven establecido na Orde do 12 de xullo de 2011 pola que se regulan o desenvolvemento, a avaliación e a acreditación académica do alumnado das ensinanzas de formación profesional inicial no seu artigo 25.2: «O número de faltas que implica a perda do dereito á avaliación continua nun determinado módulo será do 10% respecto da súa duración total. Para os efectos de determinación da perda do dereito á avaliación continua, o profesorado valorará as circunstancias persoais e laborais do alumno ou a alumna na xustificación desas faltas, cuxa aceptación será acorde co establecido no correspondente regulamento de réxime interior do centro». Engadiráse un 5% de faltas xustificadas segundo establece o NOF (Normas de organización e funcionamento) do CIFP Compostela.

Para determinar a perda do dereito á avaliación continua, o profesorado valorará as circunstancias persoais e laborais do alumno ou a alumna na xustificación desas faltas, cuxa aceptación será acorde co establecido no NOF do centro.

A perda deste dereito supón que o alumno ou alumna pode seguir asistindo á aula pero deberá realizar unha avaliación extraordinaria, á que tamén se poden presentar aqueles alumnos que estean pendentes de avaliación positiva, ata un máximo de catro convocatorias por módulo, agás no módulo de FCT, que o é nun máximo de dúas segundo se establece no artigo 46.3 do Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional do sistema educativo de Galicia.

Polo tanto en aplicación dos artigos 25.2 e 25.5 da Orde do 12 de xullo de 2011 pola que se regulan o desenvolvemento, a avaliación e a acreditación académica do alumnado das ensinanzas de formación profesional inicial, a avaliación ten un carácter continuo pero o alumnado que perda o dereito á avaliación continua na modalidade presencial terá dereito a realizar unha proba extraordinaria de avaliación previa á avaliación final de módulo correspondente: tal e como se establece na RESOLUCIÓN do 3 de agosto de 2017, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento dos ciclos formativos de formación profesional do sistema educativo neste curso académico 2017/2018 no seu artigo 4.3. «O alumnado que perdese o dereito á avaliación continua nun determinado módulo terá dereito a unha proba final extraordinaria previa á avaliación final de módulos correspondente, de acordo co establecido no artigo 25.5 da Orde o 12 de xullo de 2011. A cualificación obtida na dita proba consignarase na avaliación final de módulos do curso correspondente».

O alumnado con perda do dereito da avaliación continua terá que realizar unha proba: Constará de dúas partes, a primeira parte práctica e a segunda teórica:

Primeira parte: Realización de 3 supostos prácticos sobre a intervención educativa. Segunda parte: Preguntas pechadas: cuestionario de 50 preguntas. Preguntas abertas: 8 de resposta breve e 2 de desenvolver.

Criterios de avaliación:

Primeira proba: Cualifícanse os supostos sobre 10.

Segunda proba: Preguntas pechadas valerán un 45%, as de resposta breve 10%, as de desenvolver un 45% sobre 10. A nota final será a media numérica das dúas partes sempre que en ambas se obteña como media un 5.

De celebrarse probas libres deste módulo durante o curso académico, a proba de perda de dereito da avaliación continua será idéntica á proba libre e celebrarase no mesmo horario.

A proba libre estará estruturada en dúas partes: unha teórica, de 100 de elección de resposta, e unha parte práctica, de análise e resolución de supostos prácticos. Cada parte deberá superarse cun mínimo de cinco puntos sobre dez.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

Autoavaliación da propia competencia docente e dos seus métodos de ensinanza-aprendizaxe é un dos procedementos máis importantes da actividade docente. Determinará en que medida as actividades, metodoloxía, recursos... son axeitados para lograr os obxectivos fixados.

Avaliarase coma un proceso continuo ao longo de todo o curso. Algúns dos aspectos sobre os que debemos reflexionar son a adecuación dos obxectivos e dos contidos e actividades e a súa secuenciación e a diversificación de estratexias que respondan aos distintos ritmos de

aprendizaxe, se se establece unha metodoloxía coherente cos/as demais profesores/as do grupo, para contrastar a validez dos procedementos e instrumentos utilizados e avaliar tamén todos os compoñentes das institucións educativas. A avaliación docente desempeña a función xeral de perfeccionamento profesional e axúdame a redeseñar a miña estratexia futura.

Someterase a revisión a presente programación individualmente, tal e como se nos indica desde a CCEOU e do Departamento de Calidade a través dos seguimentos da programación da plataforma de xestión das programacións e en equipo, tanto en equipo de ciclo como de Departamento; tendo en conta as achegas e puntos de vista dos/as compañeiros/as e do alumnado; para poder adaptar a mesma ás necesidades do noso alumnado.

Finalmente, o alumnado terá a oportunidade de avaliar tamén a función docente nos aspectos metodolóxicos referentes ao desenvolvemento dos contidos e procedementos, así como nos aspectos organizativos relacionados coa dinámica de clase, a través dunha enquisa anónima que se lles pasará á fin de cada trimestre, no modelo da CCEOU que se lles efectúa cada trimestre. Teranse en conta as súas valoracións de cara á mellora da práctica docente.

Analizaremos os seguintes aspectos da programación:

-Respecto ós obxectivos: a súa adecuación e relación cos resultados de aprendizaxe e contidos. Sobre os contidos: a súa adecuación, a axeitada selección e secuenciación.

-Ás actividades: a súa coherencia respecto a obxectivos, contidos e metodoloxía.

-Á metodoloxía: creación de dinámicas axeitadas de traballo, pertinencia dos recursos escollidos, adecuación dos agrupamentos propiciados.

-Sobre a avaliación: instrumentos válidos respecto ós criterios de avaliación e contidos das unidades didácticas e o sistema de autoavaliación.

-Así como a nosa interacción e o ambiente da aula, na que anoto todas as incidencias ocorridas ao longo do transcurso da mesma, para que sexa un documento vivo, aberto e flexible, un verdadeiro instrumento da actividade docente, en permanente análise para que poda ser modificada segundo as necesidades e expectativas do alumnado e do profesorado. Tamén teño en conta a valoración do centro educativo en toda a súa complexidade: proxectos, logros, estruturas, recursos, mobiliario, dinámica de relacións, actividades e actividades, o nivel de conservación dos espazos e reflexiono sobre a adecuación aos requisitos mínimos esixidos polo Real Decreto 132/2010 de 12 de febreiro, para impartir as ensinanzas e o Anexo II do propio decreto do currículo.

Para o seguimento da programación empregárase a Plataforma de xestión das programacións habilitada pola Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria dando conta mensualmente nas reunións de equipo docente nas que se presentará o devandito documento. No caso de modificacións na programación, xustificárase debidamente e deixarase o correspondente modelo de Seguimento da programación anexo a acta de reunión do equipo docente ou do Departamento da familia profesional. Ao final de curso cada docente realizará a Memoria final do módulo segundo o modelo establecido na que se incluírán tódalas propostas de mellora feitas durante o curso e que servirán como base para a elaboración das programacións do vindeiro curso. Ademais realízase a avaliación final desta programación didáctica, na que se anotarán todas as incidencias acaecidas ao longo do mesmo. Esta avaliación será realizada en principio polo profesorado, que anotará as súas observacións nun impreso que recolla todos os apartados da mesma.

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

A avaliación inicial constitúe un dos momentos esenciais para extraer información arredor do desenvolvemento das capacidades que emprega o alumno ou a alumna durante as primeiras semanas do curso. Segundo o establecido no artigo 28 da Orde do 12 de xullo de 2011 pola que se regulan o desenvolvemento, a avaliación e a acreditación académica do alumnado das ensinanzas de formación profesional: ao comezo das actividades do curso académico, o equipo docente realizará unha sesión de avaliación inicial do alumnado, que terá por obxecto coñecer as características e a formación previa de cada alumno e de cada alumna, así como as súas capacidades. Así mesmo, deberá servir para orientar e situar o alumnado en relación co perfil profesional correspondente. Nesta sesión, a profesora que se encarga da titoría dará a información dispoñible sobre as características xerais do grupo ou sobre as circunstancias especificamente académicas ou persoais, con incidencia educativa, de cantos alumnos e alumnas o compoñan. Esta información poderá proceder, entre outras:

a) Dos informes individualizados de avaliación da etapa anteriormente cursada, de ser o caso.

- b) Dos estudos académicos ou das ensinanzas de formación profesional inicial ou para o emprego previamente realizados.
- c) Do alumnado matriculado sen titulación académica de acceso.
- d) Dos informes ou ditames específicos do alumnado discapacitado ou con necesidades educativas especiais que poida haber no grupo.
- e) Da experiencia profesional previa.
- f) Da matrícula condicional do alumnado estranxeiro.
- g) Da observación do alumnado e as actividades realizadas nas primeiras semanas do curso.

O tratado na sesión de avaliación inicial e os acordos que adopte o equipo docente nela recolleranse nunha acta, da cal se entregará copia na xefatura de estudos, incluíndo especialmente aqueles que teñan que ver con aspectos de flexibilización na duración das ensinanzas, segundo se desenvolve no artigo 16 desta orde. Esta avaliación inicial en ningún caso comportará cualificación para o alumnado. En consecuencia, dedicarase os primeiros días de clase á observación e rexistro das circunstancias que poidan resultar rechamantes co obxecto de poder detectar calquera dificultade que poida ter o alumnado e que sexa susceptible de ser abordada na sesión de avaliación inicial.

Polo demais seguiranse os protocolos e instrumentos de seguimento e avaliación establecidos polo Sistema de Calidade.

Se a avaliación inicial do alumnado indica que no grupo hai alumnado con necesidades específicas de apoio educativo adaptaranse aqueles aspectos do proceso de ensinanza- aprendizaxe susceptibles de modificación (metodoloxía, recursos, espazos, tempos, modalidade de avaliación) que permitan ao alumnado a adquisición dos resultados de aprendizaxe do módulo, requisito imprescindible para a superación do mesmo. Como toma de contacto co alumnado do ciclo realizarase unha avaliación inicial do módulo que sirva de base para coñecer o nivel de coñecementos en relación aos contidos. Ademais realizarase unha avaliación inicial de cada UD. Empreganrase varios instrumentos que serán interpretados de modo individual ou comparativo: a observación, entrevistas, cuestionarios, probas orais e escritas, revisións de traballos... As probas adoptarán diferentes formatos en función dos contidos e obxectivos perseguidos pero tamén porque consideramos que deben responder aos diferentes estilos cognitivos e de aprendizaxe do alumnado así como permitimos avaliar a súa competencia en diferentes tipos de tarefas. En todo caso, a misión fundamental deste tipo de avaliación é introducir a retroalimentación no proceso.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

O concepto de «necesidade específica de apoio educativo» (NEAE) entra no ámbito da educación coa LOE en substitución ao termo «necesidades educativas especiais» (NEE) que utilizaba a LOXSE nun sentido máis xeral. A LOE de ne no seu artigo 71.2 o alumnado con NEAE a aquel «que presenta necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, polas súas altas capacidades intelectuais, por terse incorporado tarde ao sistema educativo, ou por condicións persoais ou de historia escolar».

Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa indica no seu artigo 57 que:

- «1. As administracións educativas disporán os medios necesarios para que todo o alumnado alcance o máximo desenvolvemento persoal, intelectual, social e emocional, así como os obxectivos establecidos con carácter xeral na presente lei. As administracións educativas poderán establecer plans de centros prioritarios para apoiar especialmente os centros que escolaricen alumnado en situación de desvantaxe social.
2. Corresponde ás administracións educativas asegurar os recursos necesarios para que os alumnos e alumnas que requiran unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, TDAH, polas súas altas capacidades intelectuais, por se ter incorporado tarde ao sistema educativo, ou por condicións persoais ou de historia escolar, poidan alcanzar o máximo desenvolvemento posible das súas capacidades persoais e, en todo caso, os obxectivos establecidos con carácter xeral para todo o alumnado.»

Sinala tamén que se establecerán os recursos precisos para identificalas e que a atención integral iniciárase dende no momento en que a necesidade sexa identificada e que se rexerá polos principios de normalización e inclusión. O uso deste termo evita a connotación negativa dalgúns termos utilizados na educación con anterioridade e as implicacións que levaban a clasificación do alumnado en categorías diagnósticas. Na nosa comunidade autónoma, o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, é o que regula a atención á diversidade do alumnado, dentro da que se inclúe a atención ao alumnado con necesidade específica de apoio educativo.

A diversidade forma parte das características do ser humano e, por tanto, é inherente a todo proceso educativo. A diversidade pode vir

determinada por alumnos e alumnas con distinto nivel de competencia curricular, distinto momento de desenvolvemento psicolóxico e madurez, distintas motivacións e intereses para aprender, distintos estilos de aprendizaxe e alumnos e alumnas procedentes de ambientes e contextos socioculturais diversos.

Logo do cuestionario inicial do alumnado, realizado pola titora e das informacións recibidas polo resto do profesorado, tense en conta a diversidade e as NEAE do alumnado á hora de programar tal e como queda expresado nas liñas xerais da metodoloxía. Unha vez avaliado e á vista do alumnado rmodifícanse aqueles aspectos que sexan necesarios; xa que a programación é un documento vivo en todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe.

O sistema educativo actual a través da variada oferta da FP e da súa optatividade dá resposta á diversidade e ademais conta con outras medidas específicas de atención á NEAE que levo a cabo en estreita colaboración co Departamento de Información e Orientación Profesional do centro como: facer un seguimento do proceso de ensinanza-aprendizaxe, que a intervención educativa sexa o máis individualizada posible, xa que partimos do principio de que todos somos diferentes, que permita detectar as dificultades que presentadas e tratalas particularmente con titorías e adaptando a metodoloxía e a resposta educativa ás peculiaridades do centro e do propio alumnado, e sendo flexible á hora de marcar os diversos ritmos de traballo do alumnado.

As adaptacións que supoñen axustes ou modificacións sinxelas do programa englobáanse no concepto de reforzo educativo, que é o conxunto de medidas ordinarias de atención á diversidade que afecta a elementos non prescritivos do currículo: aos xeitos e instrumentos de avaliación, á temporalización, á organización da aula, aos agrupamentos do alumnado e, en xeral, a todas as cuestións que pertencen ao ámbito da metodoloxía e ás adaptacións de acceso ao currículo que supoñen a provisión de recursos e medios técnicos específicos.

Enténdese como reforzo educativo o conxunto de medidas educativas deseñadas polo profesorado dirixidas a axudar ao alumnado nas súas dificultades escolares ordinarias.

Entre as medidas que se poden establecer nesta programación destácanse:

- Establecer claramente os criterios mínimos a conseguir.
- Estar abertos á preparación de diversas actividades sobre un mesmo contido variando o grao de dificultade e o tipo de procesos.
- Favorecer a colocación do alumnado no lugar máis adecuado ás súas características.
- Flexibilizar tempos (básicos e complementarios) na medida do posible.
- Flexibilizar a colocación do mobiliario en caso de que poida ser de axuda.
- Buscar materiais alternativos acordes coas necesidades do/a alumno/a.
- Promover a aprendizaxe cooperativa e a axuda entre iguais, facilitando a constitución de grupos heteroxéneos que perseguen un mesmo obxectivo desde a premisa de que para conseguilo é imprescindible a participación de todas as persoas do grupo.
- Propoñer actividades de traballos colaborativos en pequenos grupos ou en parella e graduadas.
- Diversificar recursos, agrupamentos, metodoloxía, que tome en consideración os diferentes ritmos e estratexias de aprendizaxe.

En calquera caso, as medidas deberán de ser individualizadas e polo tanto adaptadas ás necesidades concretas de cada caso, polo que despois da avaliación inicial, ou en calquera momento do curso, no que se detecte unha dificultade; poranse en marcha os preceptivos mecanismos de reforzo, ou de ser o caso, solicitarase a axuda do equipo educativo e do departamento de información e orientación profesional por se fose necesario dar un paso máis na concreción das medidas.

Contéplase a atención ao alumnado con NEE segundo se estable nos artigos 62 e 63 do Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional do sistema educativo de Galicia, aténdese á flexibilización modular de ciclos formativos: «O alumnado con necesidades educativas especiais poderá ser autorizado, cando as necesidades de apoio específico así o xustificuen, para cursar os ciclos formativos en réxime ordinario de xeito fragmentado por módulos, cunha temporalización distinta á establecida con carácter xeral e a garantir a accesibilidade universal ás ensinanzas de formación profesional».

Non se pode perder de vista que a FP é educación pos-obrigatoria, polo que se debe facilitar a transición á vida adulta e contribuír á consecución por parte de todo o alumando das competencias profesionais, persoais e sociais do ciclo.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

Comenta Louis Germain, profesor de Camus: «O pedagogo que quere desempeñar concienzudamente o seu oficio non descoida ningunha ocasión para coñecer e educar aos seus alumnos/as, [...], e estas preséntanse constantemente. Creo que respectei, durante toda a miña carreira, o máis sagrado que hai nun alumno/a: o dereito a buscar a súa verdade».

Como docente debo preguntarme que é a educación e por que importa o ensino sobre valores e como encaixa esta preocupación nun conxunto máis amplo de metas. A Lei Orgánica 8/2013 para a mellora da calidade educativa incorpora as competencias básicas ao currículo, como un dos seus elementos máis salientables e unha forma de achegar o sistema educativo ás esixencias internacionais. O profesorado, sexa do módulo que sexa, debe contribuír de xeito directo á promoción da educación en valores axeitados para a creación e o mantemento dunha sociedade liberal, intercultural e multiconfesional. Estes contidos non forman parte específica de ningún decreto do currículo concreto co obxectivo de que sexan tratados en todos os ciclos e módulos da FP, respondendo así a un proxecto global de educación, asignándolle unha función social á educación. Decido traballar de xeito implícito e explícito esta educación en valores presentándolle ao alumnado un listado de películas recomendadas por contido transversal, para que realizar un cine-foro; sen prexuízo da participación activa nas accións que a nivel de centro se teñan programadas para a educación en valores e para as conmemoracións suxeridas na orde do calendario escolar. Tratarase dun modo integral ao longo de todo o proceso de ensino-aprendizaxe, promovendo que o alumnado sexa capaz de actuar con criterio propio, contribuíndo á paz e á democracia e mantendo actitudes construtivas, solidarias e responsables ante os dereitos e obrigas cidadáns. Traballo de tamén de xeito implícito esta educación no propio módulo que contén conxuntos de coñecementos e destrezas onde podemos situar estes valores no centro dos mesmos, como por exemplo o tema da coeducación rexeitando os estereotipos e prexuízos que supoñan discriminación e tratándoo ao valorar se a profesión de integrador/a social está ou non feminizada ou a educación intercultural. Traballo esta educación a través do exemplo diario despois de observar os seus comportamentos en diferentes situacións, nunca perdo de vista estes contidos no quefacer diario da aula, nin nas actividades programadas, aproveitando cada ocasión para facer fincapé neles: para a educación moral e cívica propicio a discusión sobre textos e lexislación con problemáticas reais referidas aos dereitos humanos para desenvolver unha consciencia crítica neles, para a cooperación internacional tento que participen en proxectos que impliquen actitudes de solidariedade na vida comunitaria, dentro e fóra do centro educativo, a educación para a paz, é o valor que nos guía na convivencia diaria así como a mediación para evitar e resolver os conflitos que poidan xurdir, para a educación ambiental, comprométome cun modelo de desenvolvemento humano sostible en decisións sobre a organización da aula, empregando os recursos de xeito racional, ecolóxico e sostible; para a educación afectivo-sexual, colaboro en que obteñan autoconceito axeitado, desenvolvo a afectividade nas relacións e rexeito os estereotipos, os prexuízos e a violencia en todas as súas formas, para a educación para o consumo, incúlcolles que desenvolvan unha actitude crítica ante os modelos que se transmiten en xeral a través dos medios de comunicación, como sucede coa educación vial, onde rexeito as mensaxes sobre a tenencia e conducción de vehículos e promovo unha conducción responsable e segura aproveitando as saídas ou o chegar e abandonar o centro en vehículos propios e para a educación para a saúde, promovo unha alimentación saudable e hábitos de exercicio físico axeitado, se non os tivesen. Procurarei educar, non adoutrinar: axudar a construír a súa propia escala de valores de forma autónoma e racional, favorecer un enfoque vivencial, os valores non se aprenden como os conceptos, adquirense mediante a vivencia afectiva dos mesmos, utilizar unha perspectiva transversal, tratar de facer que a educación en valores estea presente en todo momento educacional, ensinarlles a ser críticos coa información que lles chega desde distintos medios, utilizar un ambiente de dialogo como base do respecto e a igualdade, propiciar a axuda mutua para fomentar a colaboración e o respecto, facilitar a participación de todos e todas, como medio para lograr a conciencia de igualdade, empregar normas transparentes e compartidas, ser exemplo, é máis doado exemplificar cunha boa conduta que ensinala. Co seu desenvolvemento, pretendo que o alumnado elabore os seus propios xuízos críticos e que adopte determinadas actitudes e comportamentos integrándoos na súa vida cotiá porque o/a futuro/a integrador/a como profesional competente, debe ter en conta, no desempeño da súa profesión, que será modelo e exemplo das persoas dos diferentes grupos de intervención coas que traballe, ademais de aprenderlles un código ético de comportamento profesional e de compromiso social.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

As actividades complementarias e de formación e extraescolares decídense na primeira xuntanza de equipo docente e reféndanse na primeira reunión de departamento. Ao longo do curso promoveranse diferentes actividades complementarias e extraescolares tendentes a unha axeitada consecución dos resultados de aprendizaxe, previstos no currículo. Desenvolveranse a través de visitas a diferentes organizacións ou institucións relacionadas co ámbito profesional do futuro técnico/a e charlas nas que participarán diferentes profesionais e asistencia a diferentes institucións, explicitadas en cada UD.

A organización deste tipo de actividades pode implicar alteracións no horario do alumnado, para poder compaxinalas co horario das institucións que se visiten e/ou persoas coas que se colabore. Para unha mellor optimización dos recursos, organizaranse en colaboración co profesorado de todo o ciclo formativo das distintas modalidades e doutros ciclos da familia de Servizos Socioculturais e á Comunidade, propiciando así o contacto entre o alumnado de ambas ofertas e distintos cursos. Para maior concreción das ACF podemos consultar as actas de equipo docente e de departamento.

Algunhas das ACF programadas para este curso académico son:

-A celebración dos días marcados no calendario escolar como o día 25 de novembro.

-Charlas-coloquio con profesionais de diferentes colectivos: IGAXES, etc.

-Visita a centros relacionados coa integración social como o Centro de promoción da autonomía persoal de Bergondo, o CEE López Navalón e ASPANAES.

Este módulo, así mesmo, contemplará todas as visitas e colaboracións que poidan xurdir no desenvolvemento do mesmo e que poidan ser interesantes para a formación dos/as nosos/as alumnos/as.

10. Outros apartados

10.1) Metodoloxía

10.1.1. Liñas metodolóxicas xerais

Atendendo ao artigo 35 do Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional do sistema educativo de Galicia indícasenos con respecto á metodoloxía que: A metodoloxía para utilizar na formación profesional específica tratará de forma globalizada os contidos científicos, tecnolóxicos e organizativos asociados ás súas ensinanzas, e integrará a teoría e a práctica, de xeito que se promova no alumnado unha visión global e coordinada dos procesos produtivos nos que deberá intervir como profesional. Tamén que nestas ensinanzas prestaráselles unha atención adecuada ás persoas con discapacidade, no relativo ás condicións de accesibilidade e cos recursos de apoio necesarios en cada caso.

O decreto 73/2016, do 28 de abril, polo que se establece o currículo do ciclo formativo de grao superior correspondente ao título de técnico superior en Integración Social danos unhas orientacións pedagóxicas con respecto ao módulo de Apoio á intervención educativa xa que contén formación necesaria para desempeñar as funcións de deseño, na planificación e na avaliación das intervencións educativas que se levan a cabo co alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

O deseño e a planificación abranguen aspectos como:

-Definición e establecemento da secuencia das intervencións educativas.

-Planificación da intervención e avaliación.

-Planificación da organización dos recursos

-Definición e/ou elaboración da memoria, informes, protocolos e outros documentos.

A función de avaliación abrangue aspectos relacionados co deseño da valoración da intervención, aplicando criterios de calidade ás súas intervencións.

As actividades profesionais asociadas a estas funcións desenvólvense na atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo no contexto escolar.

A formación do módulo contribúe a alcanzar os obxectivos xerais a), d), f), h), j), ñ), o), q), r), t), u), v) e w) do ciclo formativo, e as competencias a), d), f), h), j), ñ), o), q), s), t) e u).

As liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe que permitan alcanzar os obxectivos do módulo han versar sobre:

- Análise de casos, plans de atención á diversidade, adaptacións curriculares e programas de reforzo e de apoio.
- Programación de actividades de apoio á intervención educativa a partir de adaptacións curriculares individuais e programacións diversas.
- Adecuación dos materiais curriculares ás características do alumnado.
- Reflexión crítica sobre a integración do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo no ámbito educativo, así como sobre o grao de cumprimento na práctica dos principios que rexen a atención á diversidade.
- Traballo en equipo.
- Sensibilización acerca da necesidade de acoutar funcións e tarefas do persoal profesional que intervén na educación do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

Toda acción educativa precisa dunha metodoloxía concreta para poder desenvolverse dun xeito planificado e construtivo. No caso da Formación Profesional a metodoloxía didáctica das ensinanzas integrará os aspectos científicos, tecnolóxicos e organizativos que en cada caso correspondan. Así, a metodoloxía a seguir para o desenvolvemento da presente programación está caracterizada polas seguintes connotacións: propoño seguir unha metodoloxía activa, integradora, coeducativa, comprometida, lúdica, participativa, adaptativa e flexible que toma como base o enfoque do construtivismo dialéctico.

Este enfoque trae consigo que a alumna ou o alumno asuma un papel protagonista na dinámica das aulas, o que garante unha maior implicación no seu propio proceso de enseñanza-aprendizaxe e ademais exercitarse nos procesos que constrúen os conceptos, levando a cabo a denominada por Ausubel como unha «aprendizaxe significativa» estimulando as súas capacidades de análise, reflexión, traballo crítico, toma de decisións, planificación, busca de solucións creativas, traballo en equipo... necesarias para o exercicio profesional da Integración Social, como afirma Sábato: «o ser humano aprende na medida en que participa no descubrimento e na invención». É unha enseñanza recíproca, interpersonal entre alumnado e o propio profesorado que consegue a motivación necesaria para que todo o grupo se implique nas aprendizaxes de forma activa e construtiva.

10.1.2. Principios metodolóxicos

Definida polas anteriores características, e en relación cos procesos de ensino-aprendizaxe, establécense os seguintes principios metodolóxicos básicos que afectan a toda a intervención educativa:

Adaptación ás características concretas do grupo-aula: xa que na formación profesional específica poden ser moi variables dun centro a outro, e incluso dun curso a outro nun mesmo ciclo formativo.

Adaptación ao nivel de madurez do alumno/a: tanto para o deseño e posta en práctica das diferentes actividades, como para o establecemento e transmisión dos contidos e deseño dos obxectivos a acadar.

Aprendizaxe significativa: necesidade de ter en conta os coñecementos previos do alumno/a (non só académicos senón tamén os que adquiriu a través da súa experiencia en diferentes ámbitos) e os seus intereses e expectativas, facilitando a través de diferentes actividades que o alumno/a poida relacionar o que xa sabe co que aprende.

Aprendizaxe funcional: facilitarase que o alumno/a faga persoais as diferentes aprendizaxes, que poida traducilas á súa propia linguaxe, empregalas noutras áreas e aproveitar o traballado para seguir aprendendo.

Globalidade: que permita poñer en relación os diversos bloques temáticos. Facilitarase que o alumnado poida establecer relacións entre actividades, procurando que deduza aplicacións dos contidos aprendidos coa realidade e a práctica profesional.

Motivadora de futuras aprendizaxes: debe axudar a que o alumno/a comprenda que a aprendizaxe é algo que nunca se acaba e que o seu futuro profesional esixiralle a continua adquisición de novos coñecementos.

Fomento da autonomía: a intervención educativa debe fomentar a creatividade, a iniciativa e a capacidade de investigación e innovación.

Fomento dun espírito crítico: relacionado directamente coa autonomía en todo o proceso de ensino-aprendizaxe, tenta fomentar a análise por parte do alumnado dos diferentes contidos a traballar promovendo a formulación de opinións e posicionamentos fundamentados.

Incidencia na zona de desenvolvemento próximo: que, segundo Vigotsky, se establece vendo a diferenza entre o que o alumno/a é capaz de facer e de aprender por si mesmo/a eo que é capaz de facer e aprender co concurso doutras persoas, observándoas, imitándoas, seguindo as súas instrucións ou colaborando con elas.

Énfase na superación de necesidades educativas específicas: mediante axudas persoais ou materiais aos alumnos/as que o precisen temporal ou

permanentemente, para que acaden as finalidades da etapa educativa.

Primacía do traballo grupal: como parte fundamental dentro da metodoloxía, a través de agrupamentos flexibles en función da actividade a realizar, que poden ser en grande grupo, pequeno grupo (fixos ou móbiles); e en cada un deles homoxéneos ou heteroxéneos (Coll, C. e out.1993). Unha metodoloxía grupal enriquece o proceso de ensino-aprendizaxe a través da participación e achegas de diferentes persoas, e facilita que o alumnado a identifique como maneira fundamental de desenvolver o seu labor profesional dentro do campo da animación e na súa futura inclusión en equipos interdisciplinares.

Non se pode esquecer que a FP prepara para o desenvolvemento de competencias profesionais, que son os coñecementos, habilidades, destrezas, actitudes que habilitan para o exercicio dunha profesión, «o saber facer», polo que os contidos procedementais abórdoo dende a aplicación, a práctica, a simulación, e o coñecemento de realidades laborais concretas. Ofréceselles experiencias variadas asociadas directamente coa realidade profesional na que han de inserirse a través da formulación de supostos prácticos e das entrevistas a profesionais relacionados co campo do Apoio á intervención educativa. A consolidación destas adquisicións acádase a través da aplicación das aprendizaxes en diferentes contextos como a aula, a experiencia da FCT, coa proposta Eduemprende, etc.

Parte dos contidos do módulo trabállanse tamén a través doutros módulos profesionais do ciclo, polo que o traballo interdisciplinar cos/as demais docentes será fundamental para o desenvolvemento deste. A interdisciplinidade ponse tamén de relevo no traballo conxunto co Departamento de Información e Orientación Profesional do centro e con outros/as profesionais do campo da intervención, algunhas veces alleos ao centro educativo, cos/as que se realizará algunha actividade.

10.1.3. Actividades de ensino-aprendizaxe

As actividades que se levarán a cabo para o desenvolvemento das distintas unidades didácticas responden á seguinte tipoloxía:

De cada unidade de traballo a profesora proporciona un documento escrito que recolle a información máis relevante sobre a UD como apoio ou substitución das exposicións orais. Realízanse diferentes actividades de ensinanza-aprendizaxe que expresan o conxunto de técnicas, destrezas e actitudes de esencial adquisición por parte do alumnado para o desenvolvemento das competencias do módulo e son: actividades iniciais: a tormenta de ideas e os debates para desterrar os posibles falsos conceptos ou ideas erróneas que poden interferir na aprendizaxe de novos conceptos; e poder así, estruturar o proceso de ensinanza-aprendizaxe en base aos coñecementos previos xerais, para lembrar e asentar os coñecementos previos do alumnado en relación coa unidade ou bloque a que se pretende traballar, na resolución significativa, reflexiva e funcional de supostos prácticos para exercitar ao alumnado no seu futuro profesional; actividades de desenvolvemento, coas que se pretende que o alumnado investigue e elabore a información, extraendo conclusións, comunicando a información e cohexionándoa con outros contidos do módulo: combinar as exposicións teóricas por parte da profesora, que non supoñen nunca un monólogo coas as visitas a/de relatores relacionados coas temáticas das UD e tamén por parte dos/as alumnos/ as; ademais de organizar, deseñar, dinamizar e avaliar diferentes proxectos e actividades de Apoio á intervención educativa tanto no centro como noutros contextos, de xeito individual, por parellas, en pequeno e en gran grupo, variables e conformados ao chou xa que é moi importante que o alumnado se afaga a traballar con diferentes persoas, favorecendo os agrupamentos heteroxéneos para fomentar a solidariedade entre eles; simulando así os contextos de traballo real a desenvolver con posterioridade. Presento diferentes actividades atendendo aos principios de variabilidade, redundancia, complementariedade e complexidade crecente das tarefas con posibilidade de ser adaptadas aos distintos contextos e ás necesidades do alumnado; por exemplo: a realización de supostos prácticos, que permitirán ao alumnado traballar a relación dos contidos de tipo máis teórico coa realidade da súa práctica profesional, análise documental, que facilitará que o alumnado se familiarice co manexo de diferentes tipos de documentos (textos, artigos, lexislación...) necesarios no desenvolvemento da súa profesión, traballo con materiais audiovisuais: tanto visionado (películas, documentais...) a través da realización de vídeo-foros, escoita, como na elaboración de materiais propios (gravacións, recollidas de material, participación na creación do blog do ciclo), actividades propias de cada unha das expresións, busca, recollida, manexo e análise de información sobre diferentes tipos de contidos, así como visitas fóra da aula, dinámica de grupos, tanto a través de dinámicas de distensión e motivación do alumnado, como doutras elaboradas para o traballo de contidos específicos (role-playing, foros de discusión, barómetro de valores, choiva de ideas...) e outro tipo de actividades que os alumnos/as propoñan e que non estean reflectidas na presente programación, e que dado o carácter flexible da mesma se poidan incluír no seu desenvolvemento.

Para rematar facemos actividades finais e de avaliación, onde o alumnado sintetiza os conceptos fundamentais de cada unidade de traballo, que lle axuden a esquematizar as ideas importantes, a organizar e relacionar contidos, etc., a través das que poida comprobar o progreso acadado ao

longo da unidade didáctica, ademais completo este apartado cunha actividade común de consolidación e varias complementarias para asegurar e afianzar aínda máis os contidos conceptuais dende un novo punto de vista e fortalecer os contidos os procedementais de xeito individual. Propoño unha actividade de reforzo e recuperación, como medida ordinaria de atención á diversidade e varias actividades de ampliación, orientadas a conseguir máis información sobre a UD a tratar, realízanse de xeito voluntario e fóra do horario lectivo. Estou atenta a posibles dificultades que xurdan ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe co obxecto de articular as solucións, usando as medidas de reforzo precisas, que permitan que todo o alumnado sexa capaz finalmente de acadar os obxectivos do ciclo e os resultados de aprendizaxe e contidos básicos do módulo, por iso adapto a metodoloxía á diversidade do meu alumnado e realizo un seguimento individualizando.

Para a selección, deseño e secuenciación das actividades de ensino-aprendizaxe teranse en conta os seguintes criterios: favorecerán o coñecemento do entorno por parte do alumno/a; favorecerán a súa autonomía, a capacidade por aprender por si mesmo/a, a capacidade de traballo en equipo, a mellora das súas destrezas manuais, o desenvolvemento de habilidades cognitivas e a asimilación de actitudes positivas de cara á vida e á súa futura inserción laboral; contribuirán ao desenvolvemento da memoria comprensiva; aproveitarán os coñecementos previos do alumno/a e contribuirán ao desenvolvemento de aprendizaxes funcionais; potenciarán a aplicación por parte do alumno/a do método científico en canto a análise, desenvolvemento e aplicación da súa actividade; estimularán o interese pola autoaprendizaxe relacionada coa formación permanente nun entorno laboral cambiante; emprego de tecnoloxías, organizacións... relacionadas co entorno produtivo do ciclo formativo; axeitadas ao seu nivel de desenvolvemento, estilo de aprendizaxe e ritmo de traballo; favorecerán o desexo de aprender; permitirán ao alumno/a o coñecemento do seu nivel de competencia inicial en relación cos contidos de aprendizaxe e valorar as súas necesidades e posibilidades para adquirilos.

10.1.4. A perspectiva de xénero

A sociedade, e como reflexo dela, a lexislación educativa actual considera imprescindible o tratamento da igualdade de xénero. Debe estar presente en todo proceso de ensino-aprendizaxe, e no noso caso en concreto está intimamente relacionado con moitos dos aspectos dos currículos da familia profesional de Servizos Socioculturais e á Comunidade. A lexislación vixente recolle nas competencias temas transversais fundamentais e tamén a Igualdade de Oportunidades entre Mulleres e Homes, na se fai máis fincapé dado que en toda intervención social e educativa debemos ter presente a introdución da perspectiva de xénero como un eixo fundamental de traballo.

Tal e como se indica no Artigo 23 da Lei Orgánica 3/2007, do 22 de marzo, para a igualdade efectiva de mulleres e homes:

«O sistema educativo incluírá entre os seus fins a educación no respecto dos dereitos e liberdades fundamentais e na igualdade de dereitos e oportunidades entre mulleres e homes. Asemade, o sistema educativo incluírá, dentro dos seus principios de calidade, a eliminación dos obstáculos que dificultan a igualdade efectiva entre mulleres e homes e o fomento da igualdade plena entre unhas e outros».

No artigo 14.3 da mesma lei, indícase: «A colaboración e cooperación entre as distintas administracións públicas na aplicación do principio de igualdade de trato e de oportunidades».

O Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a ordenación xeral da formación profesional do sistema educativo de Galicia fai, así mesmo, mención especial á igualdade de oportunidades, indicando no seu artigo 3.2 que «a formación profesional fomentará a igualdade efectiva de oportunidades entre homes e mulleres para accederen a unha formación que permita calquera tipo de opcións profesionais, así como o seu exercicio».

O Decreto 73/2016, do 28 de abril, polo que se establece o currículo do ciclo formativo de grao superior correspondente ao título de técnico superior en Integración Social, indica no seu artigo 9 como obxectivo xeral do ciclo, no seu punto a) que debemos «interpretar información seleccionando as estratexias e os recursos pertinentes para elaborar proxectos de integración social adecuados á persoa destinataria, o contexto e o marco legal, e que incorporen a perspectiva de xénero, así como a defensa dos dereitos das vítimas de violencia de xénero e dos seus fillos e as súas fillas» e no seu punto e), que debemos, «identificar os niveis de intervención, analizando os factores influentes para deseñar, pór en práctica e avaliar intervencións dirixidas á prevención da violencia doméstica».

É necesaria a aplicación da perspectiva de xénero no campo da Integración Social, en xeral, e do Apoio á intervención educativa, en concreto, como ferramenta para superar as desigualdades entre homes e mulleres que, na educación, que dificultan a construción de sociedades máis

plurais e incluíntes. Xa que o xénero é unha construción cultural e social, definida polas relacións de poder e polas normas e valores relativos aos roles entendidos como masculinos e femininos con respecto ao comportamento, podemos concluír que a inclusión do xénero é fundamental como elemento asociado ás intervencións educativas porque, doutro xeito, estaremos a perpetuar as desigualdades. O noso alumnado, como futuros TSIS, debe servir de modelo para a sociedade e o/as usuarios/as beneficiarias das súas accións, xa que eles/as menos/as forman parte dunha sociedade onde as desigualdades están presentes en todos os ámbitos e a Intervención educativa non é unha excepción.

A inclusión da dimensión educativa nos aspectos relacionados co xénero e a loita pola igualdade entre homes e mulleres é aínda unha materia pendente e doutra banda, as organizacións e institucións que traballan no sector da educación, non atenden suficientemente o enfoque de xénero dentro das súas políticas e programas culturais. Coñecemos a existencia de estereotipos e roles sociais impostos que limitan a participación das mulleres e as nenas na vida das súas sociedades.

A maiores existe unha clara feminización das profesións relacionadas coa educación, onde as mulleres estamos moi ben representadas nas institucións públicas, na educación regrada e non regrada, formal e non formal, e nalgúns empregos asistenciais-educativos afíns ás tarefas «propias» femininas, respondendo ás expectativas sociais, ás barreiras simbólicas que asignan roles, espazos e talentos diferentes para homes e mulleres.

Durante os últimos anos, Estados, organismos internacionais, institucións públicas e privadas nacionais, así como organizacións non gobernamentais, asociacións, fundacións, agrupacións diversas e persoas individuais, impulsaron normativas, políticas, programas, proxectos e iniciativas dirixidas á erradicación da desigualdade entre homes e mulleres en todos os ámbitos. Aínda así cómpre implementar os desafíos políticos e as actuacións específicas para promover a visibilidade e recoñecemento das mulleres na cultura e facilitar ferramentas educativas e identificación de estereotipos negativos e outro tipo de barreiras que obstaculizan o acceso e desenvolvemento das mulleres como profesionais en cada unha das fases da cadea de valor.

A perspectiva de xénero aproxímase á realidade das olladas dos xéneros e cuestiona as súas relacións de poder. A introdución desta perspectiva nesta programación a abordar implica necesariamente ter en conta dous conceptos fundamentais: a transversalidade e o empoderamento. A transversalidade de xénero implica a inclusión do principio da igualdade real en todas as accións de todas as fases da intervención. O empoderamento fai referencia ao proceso mediante o cal as mulleres gañamos confianza, lugares e recursos para paliar as condicións de desigualdade, tanto individual como colectivamente.

Introducir esta variable na metodoloxía supón a inclusión de medidas de acción positivas, que xeran unha análise da realidade que afonde na desigualdade estrutural e nas relacións de xénero e implica ter en conta os seguintes apartados a nivel de intervención educativa: Obter información desagregada por sexo en cada unha das fases da intervención, coñecer os diferentes puntos de partida de mulleres e homes, eliminación de estereotipos e roles sexistas coa práctica social/ educativa, ter presente a eliminación da desigualdade de xénero nos obxectivos da intervención, elaboración de indicadores de xénero que permitan medir o efecto da intervención na desigualdade de xénero, crear estratexias específicas para potenciar o reequilibrio de poder entre homes e mulleres e utilización da linguaxe inclusiva.

10.2) 10.2. Medios e recursos didácticos e de espazos

De conformidade co establecido no Anexo II do decreto 73/2016, do 28 de abril, polo que se establece o currículo do ciclo formativo de grao superior correspondente ao título de técnico superior en Integración Social, os requisitos mínimos de espazos e instalacións para impartir as ensinanzas o ciclo formativo de FP de grao superior de Integración Social son: unha aula polivalente de 60 m² para 30 alumnas e alumnos cun 46% de grao de utilización do espazo en horas con respecto ao total e de 40 m² cun 46% de grao de utilización para 20 alumnas e alumnos e un obradoiro de Integración Social de 120 m² para o primeiro caso e de 90 m² para o segundo caso nun 54% de utilización. Indícasenos tamén cales son os equipamentos mínimos: Equipamentos informáticos instalados en rede e con conexión a internet, Software, equipamentos audiovisuais, produtos de apoio para a vestidura, produtos de apoio para a mobilidade, produtos de apoio para a transferencia e a viraxe e a elevación, produtos de apoio para a alimentación e produtos de apoio para a comunicación.

A organización dos recursos deberá ter en conta as directrices recollidas no Proxecto Educativo de Centro e no Proxecto Curricular do Ciclo. Os recursos necesarios para o desenvolvemento do módulo son os seguintes, a maiores dos xa esixidos no decreto como mínimos. Segundo A. Zabala recursos son: «Todos aqueles instrumentos e medios que proporcionan ao educador pautas e criterios para a toma de decisións, tanto na

planificación coma na intervención directa no proceso de ensinanza-aprendizaxe e na súa avaliación». Utilizo todo tipo de materiais e recursos relevantes, os máis axeitados para transmitir contidos e acadar os obxectivos propostos, adaptándoos sempre ás características e necesidades do alumnado, potenciando que aprendan a aprender do xeito máis autónomo posible.

Todos materiais e recursos achegados pola profesora e os traballos realizados polo alumnado están accesibles dende a aula virtual do módulo.

Materiais: empregárase un variado número de soportes en función dos contidos a traballar e a propia natureza da actividades propostas. A maioría destes materiais didácticos xa están elaborados, se ben outros poden ser realizados polos propios alumnos/as. Fan referencia aos seguintes:

- Recursos tecnolóxicos: contarase con equipo de música, canón de proxección, reprodutor de DVD, ordenadores portátiles e de mesa, cámara fotográfica dixital, cámara de vídeo dixital, gravadora de voz, páxinas web, aula virtual, blog de curso, escáner e impresora, software libre, dada a gratuidade do mesmo, como LibreOffice para o intercambio de documentación, programas de deseño gráfico e de edición de vídeo.
- Recursos bibliográficos: publicacións, libros de texto, apuntes, bibliografía suxerida, fotografías, mapas, xornais, revistas, guías didácticas, documentos procedentes de centros e servizos de Integración social e material lexislativo, prensa, artigos de interese, estudos, proxectos...
- Recursos audiovisuais: documentais, películas, cds, dvds, cámara (analóxica e dixital), vídeo dixital, gravadora mp3, etc.

Inmateriais: no campo da Integración Social cobran tanta ou máis importancia que os anteriores. Traballamos coa cultura en todas as súas manifestacións, a música, o teatro, a literatura... hai que contar cunha serie de recursos da cultura popular e da tradición oral: oficios, cantigas, lendas, festas, tradicións... que forman parte do patrimonio da comunidade.

Humanos: para un desenvolvemento óptimo da programación faise necesaria a coordinación co resto do persoal do centro educativo (resto de profesorado do ciclo, membros do propio departamento, persoal do departamento de orientación,...).

Ademais do persoal do centro educativo faise necesaria a colaboración con outras persoas alleas ao mesmo: Profesionais dos Servizos Sociais, para o desenvolvemento das charlas; profesionais doutras institucións e organizacións da contorna ou aquelas ás que se realicen visitas (asociacións, residencias, bibliotecas...); axentes da comunidade, de diferentes colectivos, cos que se conte para a realización dalgunha das actividades propostas (investigacións, recollidas...).

Espaciais: o espazo no que se desenvolverán a maioría das sesións e actividades será a propia aula, definida pola flexibilidade á hora da organización, tanto do propio espazo como do grupo de alumnos/as. Contamos cunha aula e outra aula-obradoiro con disposición en U das mesas e das cadeiras, que crea un espazo sen referencias xerárquicas, fai a aula máis participativa, permite á profesora achegarse ao alumnado mentres expón, serve para cohesionar ao grupo, xa que permite a comunicación entre todos eles/as e consegue así que pasen de ser un grupo de persoas a ser un equipo de traballo.

Ademais da aula contarase con outras instalacións do centro, como a sala de usos múltiples, biblioteca, corredores do centro, aula de vídeo-conferencias e espazos exteriores. Valórase a posibilidade de empregar outras infraestruturas da contorna do centro: teatro, biblioteca, museo, centro cívico, instalacións deportivas...

Traballo con: materiais tradicionais con soporte de papel como: con soporte diferente a papel: lousa, xogos, materiais achegados e construídos polo alumnado, de refugallo, etc; materiais relacionados coas novas tecnoloxías e os recursos humanos: o profesorado, o grupo da aula e os profesionais visitadas ou que nos visiten durante as ACF.

10.3) 10.3. Plans e proxectos. Traballo coas TIC e fomento da lectura

10.3.1. Contribución ao desenvolvemento das capacidades nas TIC

Na sociedade da información na que actualmente nos atopamos, o uso cada vez máis xeneralizado das Tecnoloxías da Información e Comunicación (TIC) trae consigo cambios en practicamente todas as actividades realizadas e os seus efectos maniféstanse de xeito moi especial na práctica laboral e no mundo educativo. Neste último é especialmente necesaria a revisión e actualización nos procesos de ensinanza-aprendizaxe, da formación básica, das infraestruturas, dos medios a dispor, da estrutura organizativa dos centros, etc. como queda constancia no proxecto Abalar ofertado dende a Consellería de CEOU. Neste 2017 a CCEOU ten pensado implementar o espazo Abalar a través da dixitalización maior das aulas e a través da comunidade educativa virtual Aqueiro. Co Plan TIC, procuramos estar preparados/as de cara á implantación deste proxecto para que o alumnado adquiera sen dificultade a súa competencia dixital.

Dende o módulo de Apoio á intervención educativa propoñemos para apoiar o desenvolvemento do Plan TIC, aprender sobre as TIC, na medida que o meu alumnado o precise, como fonte de información e provedor de recursos didácticos para integralos de xeito progresivo e ademais

aprender coas TIC, que estes recursos formen parte da práctica habitual da ensinanza-aprendizaxe totalidade das UD. Metodoloxicamente os novos medios son máis atractivos para o alumnado e acado con eles unha maior interacción, entre eles e comigo, ademais de que facilitan o traballo en grupo na distancia.

Ao longo deste curso 2016-2017 busco afondar no uso das TIC a través da posta en práctica dos procedementos a seguir: incorporo as novas tecnoloxías na aula nalgunhas das exposicións, utilizo o canón e ordenador para o visionado de filmes e documentais, aproveito a utilización das TIC para mellorar a atención á diversidade, elaboramos e mantemos un blog do curso en coordinación cos demais módulos, a aula virtual onde catalogamos os mellores recursos dispoñibles na internet alén dos materiais propios do módulo que sosteñen os contidos conceptuais, o lugar de encontro de opinións e en valores, o espazo común onde compartir información, o vehículo e a canle do avance e progreso do noso coñecemento; utilizámolo para compartir as actividades docentes e para a posta en común das unidades, traballamos en rede e conta cunha sala de lectura onde se colgarán vídeos das alumnas e dos alumnos opinando sobre as súas lecturas, expoñendo e debatendo, ademais utilizo de xeito habitual o correo electrónico como xeito de comunicación e para facilitar ou axilizar o intercambio de información, realizo continuas referencias a páxinas web como recursos para cada UD, incluídas na webgrafía recomendada.

10.3.2. Contribución ao plan lector

Dende o módulo de Apoio á intervención educativa apoiamos o desenvolvemento do Plan Lector do centro e queremos contribuír ao seu éxito co propósito de garantir a paulatina capacitación do alumnado nas competencias básicas de cara á súa formación integral como cidadáns e tento favorecer así a adquisición e mellora da competencia comunicación lingüística.

Neste ano 2016 e 2017 podemos contribuír á dinámica de fomento da lectura participando nos programas ofertados dende a Consellería de CEOU a nivel de centro e ou dende a biblioteca do centro escolar. (Convocatoria de 1 de setembro de 2017 relativa á convocatoria de Dirección Xeral de Centros e Recursos Humanos no contexto das actuacións para ao fomento da lectura en centros escolares, pola que se incentiva o funcionamento de Clubs de lectura en centros públicos de titularidade da Consellería de CEOU, que acollan ensinanzas de educación secundaria, bacharelato, formación profesional tanto en réxime ordinario como de persoas adultas, ou ensinanzas de réxime especial. Curso 2017/2018) Dende o módulo as colaboracións concretas ao plan son: en coordinación coa biblioteca, adquirir material bibliográfico para cada UD, co arranque do curso, ás alumnas e aos alumnos ofrézollas unha bibliografía e webgrafía con libros, páxinas web e blogs de lectura recomendada; a medida que avanza o curso amplíoo dando indicacións dalgúns outros en función das novidades editoriais e/ou reparando nas especificidades ou gustos persoais dos discentes ou que polas súas características podan ser de interese para a súa formación, premio, dentro da avaliación continua do módulo nos contidos actitudinais, aos alumnos e ás alumnas que presenten comentarios críticos escritos ou gravados dalgún dos libros de lectura recomenda ou doutra procedencia, de xeito voluntario, ler diariamente textos en voz alta, comezar cada UD do módulo coa lectura dun poema curto, para a primeira UD a proposta e elección provén da docente e para as seguintes escolle e le o propio alumnado de xeito voluntario; con este convite á lectura busco tamén unha interrelación maior entre as bibliotecas e o alumnado.